

תוכן עניינים

1	מבוא	4
2	סקירת ספרות	5
2.1	רווחה כלכלית וביטחון תעסוקתי	5
2.2	רווחה כלכלית בקרב אנשים מבוגרים	6
2.3	ביטחון תעסוקתי בקרב אנשים מבוגרים	7
3	שאלת המחקר והשערת המחקר	9
4	שיטת המחקר	9
4.1	הליך	9
4.2	מדגם	9
4.3	כלי המחקר	11
5	תוצאות	12
5.1	סטטיסטיקה תיאורית	12
5.2	סטטיסטיקה היסקית	16
6	סיכום ומסקנות	25
7	בביבליוגרפיה	26
8	נספחים	29
8.1	נספח א': שאלון המחקר	29

עבודה זו עוסקת בנושא הביטחון התעסוקתי בקרב עובדים מבוגרים. עבודה זו מתמקדת בתחושת הביטחון הכלכלי של העובד המבוגר, המשתקפת בחששו להיפלט מהעבודה.

חשיבות מחקר נושא זה באה עקב כך המצב הסוציו – אקונומי של המבוגר בחברה המודרנית נחשב כמדד חשוב להזדקנות מוצלחת ולרווחה נפשית (Pinquart, Sorensen, 2000). כמו כן, אחד ההיבטים של הרווחה הכלכלית הסובייקטיבית הוא הביטחון התעסוקתי (Litwin & Sapir, 2009).

יתר על כן, חשיבות המחקר נובעת מכך שלביטחון התעסוקתי של העובד יש משמעות גבוהה יותר ככל שעולה הגיל. כך שבגילאים מבוגרים ההשפעות השליליות של אבטלה הינם משמעותיות יותר (Klehe, Koen, De Pater, 2012). יתר על כן, בגילאים מבוגרים יותר עולה הקושי במציאת עבודה. כך שכל שגיל העובד עולה כך פוחתים סיכוייו למצוא עבודה. לפיכך, הרבה אנשים מבוגרים מתקשים במציאת עבודה חדשה (Heidkamp, Corre, Van Horn, 2010; Kossen, 2009; Pedersen, 2008).

בנוסף לכך, נמצא כי הנטייה לעזוב את שוק העבודה לא נבעה מכך שהמבוגרים לא רוצים לעבוד, אלא עקב סיבות אחרות. הסיבה הראשונה לכך היא חוסר היכולת להתמודד עם דרישות של משרות פנויות. הסיבה השנייה היא חוסר אפשרויות עבודה בשוק. והסיבה השלישית היא חוסר תמיכה הולמת משירות התעסוקה הציבורי. לכן, הפרישה המוקדמת לא הייתה עקב רצון לזמן פנאי נוסף או חוסר רצון לעבוד, אלא עקב אילוצים חיצוניים ושל חוסר אפשרויות תעסוקה (Wuebbeke, 2011). ולכן חשוב לחקור את נושא התעסוקה בקרב מבוגרים על מנת למצוא דרכים לשפר את מצב הביטחון התעסוקתי של עובדים מבוגרים.

לפיכך, מטרת עבודה זו הינה לבחון את הקשר בין גיל העובד לבין רמת הביטחון הכלכלי שלו.

העבודה תתחיל עם סקירת ספרות שתבחן מהם מאפייני הרווחה הכלכלית, הביטחון התעסוקתי, המצב הכלכלי של מבוגרים בישראל והקשר בין גיל לביטחון תעסוקתי. לאחר מכן, תפורט שאלת המחקר והשערות המחקר. לאחר מכן נעבור לפרק השיטה ונפרט איך ערכנו את המחקר. לאחר מכן יוצגו הניתוחים הסטטיסטיים שנערכו על הנתונים ממשתתפי המחקר. בסוף העבודה יהיה סיכום העבודה עם המלצות למדיניות הנובעות מתוצאות המחקר.

2.1 רווחה כלכלית וביטחון תעסוקתי

רווחה כלכלית הינה משתנה חשוב מאד במדידת הרווחה של הפרט בחברה המודרנית. לרווחה כלכלית ישנם שני היבטים, ההיבט האובייקטיבי וההיבט הסובייקטיבי. ההיבט האובייקטיבי של הרווחה הכלכלית מתבטא בדוחות אובייקטיבים וגולמיים בקרב האוכלוסייה. לדוגמא, בקרב אנשים מבוגרים ההיבט האובייקטיבי של הרווחה הכלכלית משתקף בנתונים יבשים על המצב הכלכלי בקרב אנשים מבוגרים (בן צבי, ליטווין, 2013).

ההיבט השני של הרווחה כלכלית הוא ההיבט הסובייקטיבי. ההיבט הסובייקטיבי הינו מדד ההלימות הכלכלית המשקף את תפיסת הפרט הסובייקטיבית לגבי מצבו הכלכלי. מדד זה כולל היבטים קוגניטיביים ורגשיים כמו ציפיות ותקוות. והיבט זה נתמקד במחקר זה (בן צבי, ליטווין, 2013).

כאמור, שההיבט הסובייקטיבי של הרווחה הכלכלית כולל את האופן בו הפרט חווה את מצבו הכלכלי. דוגמא להתבטאות ההיבט הסובייקטיבי של הרווחה הכלכלית של הפרט כולל את רמת ההצלחה של הפרט בניהול רמת חיים סבירה בהתחשב בהכנסותיו והוצאותיו (בן צבי, ליטווין, 2013). כמו כן, תפיסת הפרט הסובייקטיבית על מצבו הכלכלי מושפעת בעיקר מביטחונות כלכליים, כגון ביטחון תעסוקתי ונכסים השייכים לפרט (Hsieh, 2003).

משתנה נוסף המשפיע על הרווחה הכלכלית הסובייקטיבית הוא ציפיות מסוימות בנוגע למצב הכלכלי בעתיד ורמת החיים בעתיד. הוכחה לטענה זו ניתן לראות במחקר שבחן את הקשר בין קושי כלכלי לבין דיכאון. במחקר זה נמצא כי קיים קשר חיובי בין דיכאון המלווה בתחושת חוסר תקווה לבין תחושת קושי כלכלי. כך שככל שעולה רמת הדיכאון, המאופיינת בחוסר תקווה לגבי המצב הכלכלי בעתיד, כך גם עולה תחושת הקושי הכלכלי שהינו הרווחה הכלכלית הסובייקטיבית (בן צבי, ליטווין, 2013).

יתר על כן, נמצא כי קיים קשר כפול בין הדיכאון לבין תחושת הקושי הכלכלי. זאת היות והדיכאון וחוסר התקווה משפיעים על ההתנהלות הכלכלית ומביאים לירידה בהכנסה, שהיא מביאה לתחושת קושי כלכלי. בנוסף לכך, תחושת קושי כלכלי מביא את הפרט להערכה מחודשת של מצבו הכלכלי, לפסימיות ולתחושת חוסר תקווה ולדיכאון (Hraba, Lorenz, Ma, 2001).

מחקרים שונים נעשו על מנת לבחון את הקשר בין תחושת הקושי הכלכלי הסובייקטיבית לבין רמת הכנסה בפועל. במחקרים אלה נמצא כי בין תחושת קושי כלכלי לבין רמת ההכנסה בפועל קיים קשר שלילי. כך שככל שירדת רמת ההכנסה בפועל כך עולה תחושת הקושי הכלכלי (בן צבי, ליטווין, 2013).